

Analyse av Innovasjon Norges tildelinger til havvind-relaterte prosjekter

1. Metode

I dette notatet analyseres Innovasjon Norges tildelinger til havvind fra 2011-2021. Analysen ble utført i mars 2022.

Innovasjon Norge har flere tusen ulike tildelinger av finansiell støtte til norske bedrifter hvert eneste år. Denne støtten spenner fra tilskudd til gründere på under 50.000 kroner til såkalte lavrisikolån på over 100 millioner kroner. For å kunne analysere tildelingene nærmere har Innovasjon Norge utviklet en søkemotor for å søke i prosjektbeskrivelsene til innvilgede søknader tilbake til 2011.

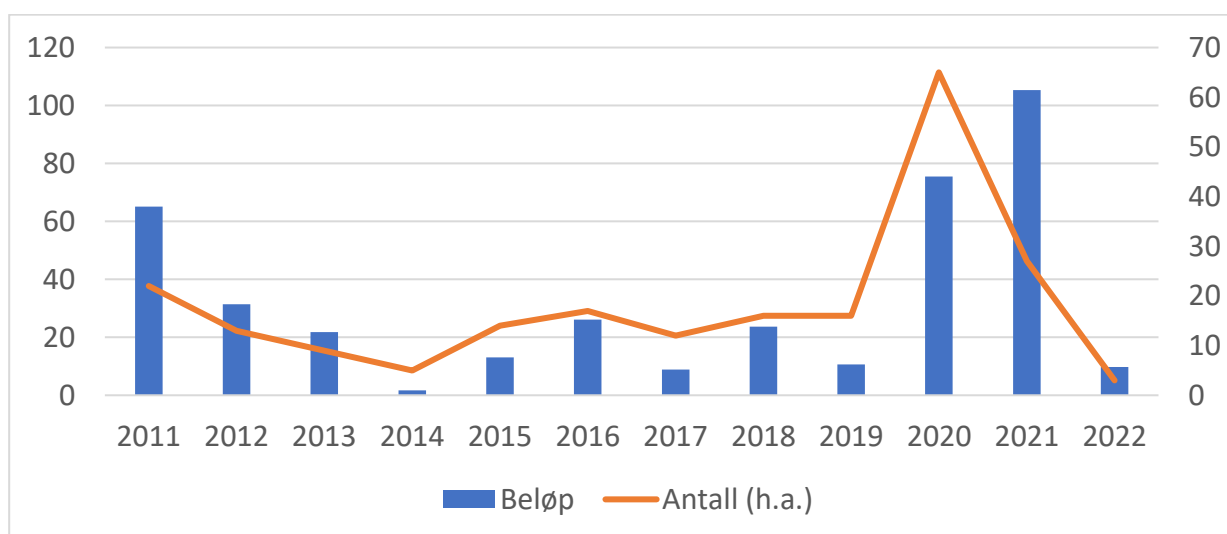
Søkemotoren er et hensiktsmessig verktøy for å analysere tildelinger til slike store verdikjeder på tvers av registrerbare data om bedriftene, som størrelse eller næring i den tradisjonelle næringsinndelingen, såkalte Nace-koder.

For å sikre at analysen dekker så stor andel av de relevante treffene som mulig, er det hensiktsmessig å bruke søkeord som treffer ganske bredt. Listen over mulige treff må så undersøkes manuelt, for å luke ut falske treff.

1. Tildelingene fra Innovasjon Norge

Mellom 2011 og 2022 er det funnet 200 tildelinger til havvind-prosjekter. Til sammen har disse prosjektene blitt støttet med i underkant av 400 millioner kroner.

Det har vært to perioder med ganske mange tildelinger til havvind-prosjekter: fra 2011-2013 og fra 2020-22. I årene fra 2014-19 har det vært få tildelinger til dette næringsområdet fra Innovasjon Norge, se figur 1.

Figur 1: Tildelinger til havvind-prosjekter fra Innovasjon Norge. Beløp i mill. kroner.

2. Virkemiddelbruk

Gjennomsnittlig tildelt beløp per sak over hele perioden er litt under 2 millioner kroner. I 2011 var gjennomsnittlig beløp rundt 3 millioner kroner, mens det var om lag 4 millioner kroner i 2021.

De to største tildelingene i løpet av perioden var to miljøteknologi-tilskudd, ett på 22 millioner kroner i 2011 og ett på 21,5 millioner kroner i 2021. Også uten disse tilskuddene er gjennomsnittlig tildelt beløp i 2011 og 2021 høyere enn de andre årene.

I antall saker er 2020 det suverent mest aktive året, med over halvparten av samtlige saker.

Innovasjonen Norge har brukt om lag 40 ulike virkemidler i de 200 sakene til havvind. Miljøteknologitilskudd er det viktigste virkemidlet, med 210 millioner kroner og 60 saker. En av sakene var et tilskudd under Grønn plattform i 2020, på 8 millioner kroner. Om lag 50 saker er ulike etablerertilskudd. Disse beløper seg til sammen for 15 mill. kroner. Innovasjon Norge har også tildelt 16 lån på til sammen 70 millioner kroner til havvind-prosjekter.

3. Kundene

De noe over 200 tildelingene har til sammen gått til 140 bedrifter. Et selskap som har en nettverksrolle har fått 17 tildelinger. Bedriften som har fått nest flest har fått fem tildelinger.

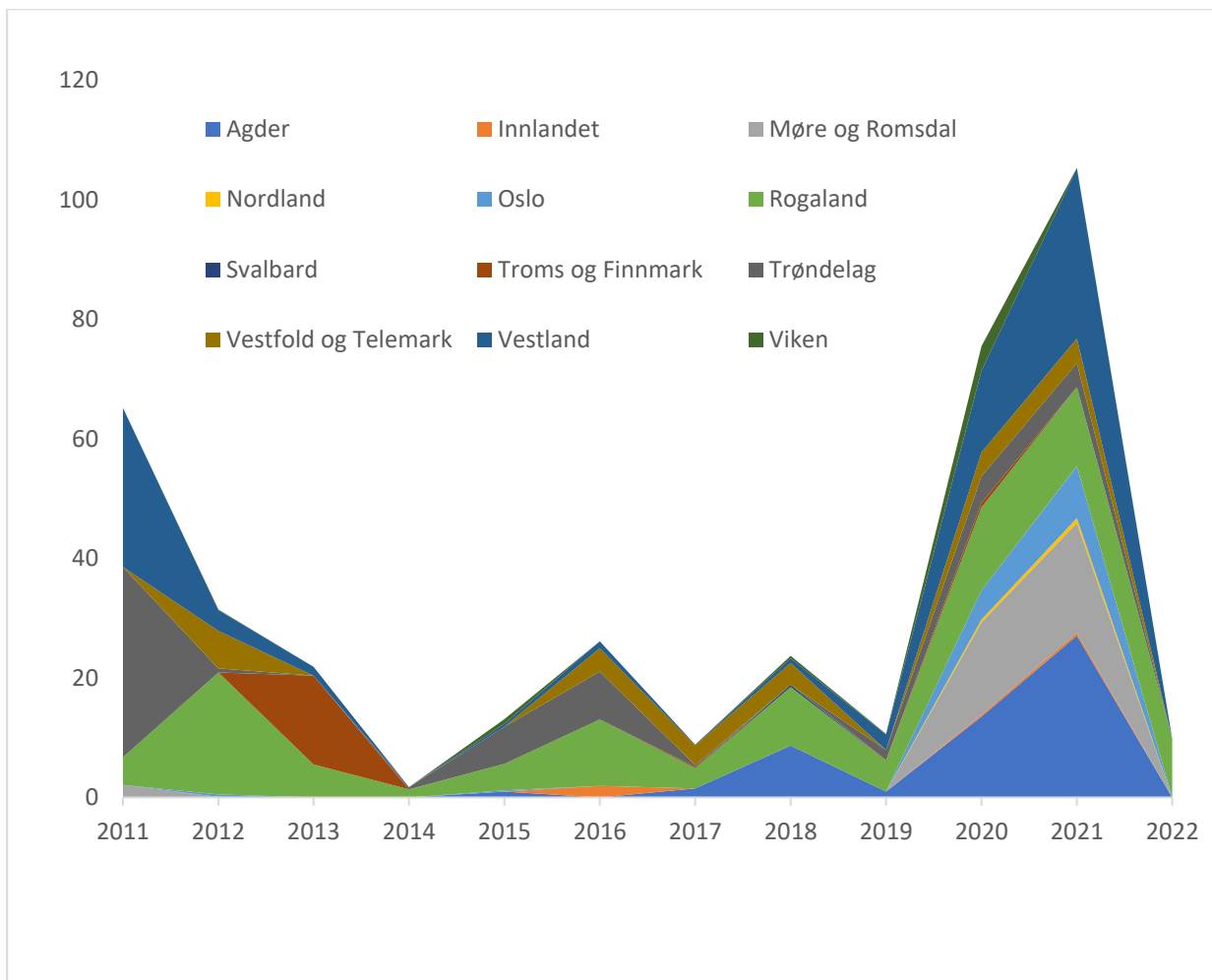
Av de 140 bedriftene er 110 fremdeles registrert, og det er regnskapstall for 2020 for 100 av selskapene.

Geografi

Det er kunder som har fått støtte i alle landets fylker, i tillegg til en tildeling på Svalbard, se figur 2.

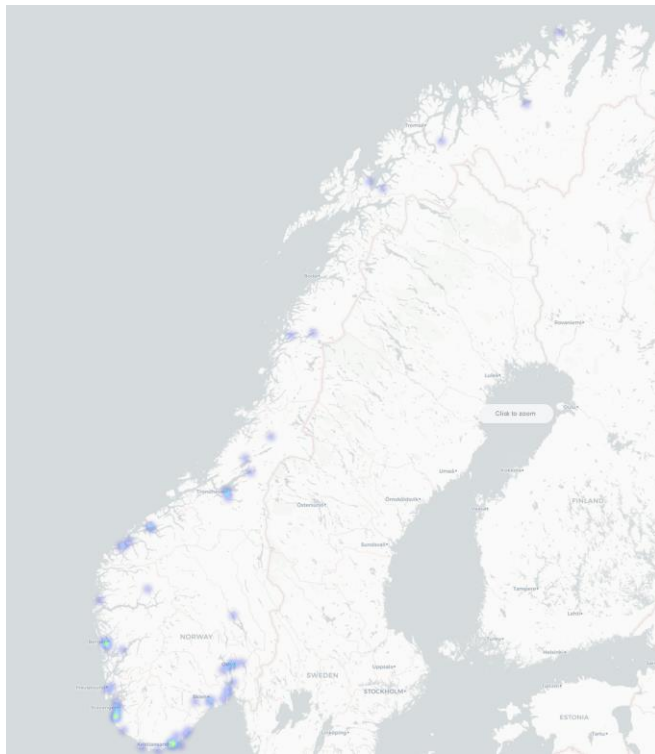
Det er likevel kystfylkene fra Agder til Trøndelag som står for brorparten av tildelingene. Disse fem fylkene står samlet for over 80 prosent av tildelt beløp. Bedrifter i Rogaland har den mest stabile tilstedeværelsen i statistikken, med en betydelig andel av tildelingene gjennom hele perioden. Vestland er fylket med nest høyest tildelinger.

Store enkelttildelinger preger store endringer i tallene for enkeltfylker, som Trøndelag i 2011 eller Møre og Romsdal i 2020 og 2021.

Figur 2: Tildelinger til havvind-prosjekter fra Innovasjon Norge til ulike fylker. Beløp i mill. kroner.

De 110 registrerte bedriftene fordeler seg som figur 3 viser langs mye av kysten. Hovedvekten av tildelinger ligger mellom Agder og Trøndelag, men det er tildelinger til bedrifter langs hele kysten, og også tre tildelinger til Innlandet, i Moelv og Gjøvik.

Figur 3: Tildelinger til havvind-prosjekter fra Innovasjon Norge.

Mange næringer og størrelser er representert

Selskapene er registrert i en lang rekke næringer. Bedrifter i næringen «Produksjon av elektrisitet fra vindkraft» har fått 51 tildelinger på til sammen 90 millioner kroner. Nest størst er «Annen teknisk konsulentvirksomhet» med 32 selskaper.

Medianalderen til bedriftene som har fått støtte er 9 år, mens medianstørrelsen, målt ved omsetning i 2020, er 7 millioner. Gjennomsnittene trekkes opp av noen få gamle og store selskaper. Størst blant selskapene som har fått støtte er Nexans, som har 1600 ansatte og en omsetning på 7 mrd. kroner. Selskapet har registreringsdato i 1999, men har sine røtter fra Standard Telefon og Kabelfabrikk, som ble grunnlagt i 1915.

35 av bedriftene som har fått støtte er grunnlagt i 2016 eller senere. 20 av selskapene har ingen ansatte.

4. Verdikjede og markedspotensial

Verdikjede

For noen næringsområder er en verdikjede et hensiktsmessig analyseverktøy. Dette gjelder for eksempel for batterier. Her hentes mineraler må hentes ut av grunnen før de prosesseres ved hjelp av energi, og monteres til et ferdig batteri som så selges.

For havvind er dette ikke nødvendigvis slik. Norske aktører skal bygge vindkraftverk i Nordsjøen vil gjerne kjøpe turbiner fra en utenlandsk produsent og vindmølleblader fra en annen, kanskje kjøpe flytefundamenter og leie skip til å transportere og forankre dette fra norske leverandører, før

kraftverket er klart til å produsere elektrisk strøm til et marked. Studier av verdikjeder virker i lys av dette ikke nødvendigvis å være et hensiktsmessig analyseverktøy.

I en rapport publisert i fjor har Norsk industri kartlagt noe over 500 selskaper med forretning innen havvind. Av disse selskapene blir over 200 kategorisert som utstyrsleverandører på ulike nivåer. 150 selskaper er innenfor EPCI – eller ulike konsulent- eller it-selskaper. Nesten 100 er marine operatører eller havner og verft.

Av Innovasjon Norges kunder ser de fleste ut til å representere aktivitetsgruppen EPCI, men vi har også gitt støtte til en rekke utstyrsleverandører, verft og marine operatører

Markedspotensial

Det er vanskelig å anslå det fremtidige markedspotensialet for kraft, enn si havvind. I de fleste europeiske land er elektrisk kraft i dag en ganske beskjeden del av energiforbruket. I mange land brukes fossil energi, ikke minst naturgass, direkte, både som oppvarming av bygg eller energikilde i prosessindustrien.

Markedet for leveranser til vindkraftverk til havs vil over tid være ganske sterkt knyttet til lønnsomheten i vindkraften, som igjen er avhengig av prisene på denne kraften. Ikke desto mindre har flere europeiske land store ambisjoner om utbygging av vindkraftverk i sine havområder. For eksempel har Skottland nylig gjennomført en utlysning, med målsetning om å bygge vindkraftverk tilsvarende 25 GW. Dette tilsvarer nesten den maksimale effekten av alle norske vannkraftverk. Så markedet kan bli veldig stort.

Samtidig har mange land støttet utbygging av fornybare energikilder som sol- og vindkraft i mange år, og det satses stort på å gjøre Europa mindre avhengig av naturgass som energikilde. I land som Tyskland og Danmark er dette kommet såpass langt at strømprisene er svært lave når sol- og vindforholdene er gode. Et godt markedspotensial er dermed avhengig av en storstilt elektrifisering av samfunnene. Det er også avhengig av at det utvikles gode lagringsløsninger.

5. Effekter av virkemidlene

Mye av Innovasjon Norges tildelinger til havvind har kommet i løpet av de to siste årene, og det er for tidlig å vurdere noen betydning av disse tildelingene. Vi kan imidlertid studere tildelingene som ble gjort i perioden 2011-13, for å undersøke om disse selskapene har opplevd suksess etterpå.

Av de 35 selskapene som fikk støtte i disse tre årene, leverte 18 regnskaper for både for 2013 og 2020. Mange av bedriftene har vokst. I 2013 var medianomsetningen for disse 2,4 millioner kroner, mens den var 5,0 millioner kroner i 2020.

For havvind er som nevnt mange av tildelingene innen miljøteknologiordningen. Innovasjon Norges Kundeeffektundersøkelse viser at bedrifter som har mottatt miljøteknologiordningen i større grad samarbeider med kunder og leverandører som følge av tilskuddet.